

Ysyrga / hekaýá

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 января, 2025

Ysyrga / hekaýá YSYRGA

Sawçylyga baryldy. Barlan gapydan razylyk alyndy. «Sähetmyrat bilen Aýjemal jan çagalykdan bile ulaldy. Olar biri-birini gowy görýärler» diýmekdenem Tagangül eje saklandy. Nämä gerek bu hakda aýdyp oturmak? Muny şonsuz hem bilýärler ahyryń. Toýuň sähedi erte-birigün belli ediljek bolnup ýörkä, obany şum habar dalap geçdi.

Meýdan aga ähli işini ogly Sähetmyrada galdyryp, urşa gitdi. Ýone Sähetmyrat hem ýola taýýarlyk görüp ugrady. Tagangül ejäniň oglunu ýanyndan aýrasy gelmedi. Ol bar zada kaýyllyk bilen taýýarlan goşhaltasyny ogluna uzatdy. Sandyraýan elli

bilen Sähetmyradyň egninden sypady:

- Ägä bolgun, oglum... Gözsüz batyrlyk etmegin. Kakaň ýanyna barsaň, ondanam habardar bol. Ol gyzmarakdyr. Syýyndan çekip durgun.
 - Hökman, eje – diýip Sähetmyrat baş atdy. Ol aljyraňy halda elini hereketlendirdi. Nämedir bir zat aýtmaga peýlendi. Ýone aýtmagyň ebeteýini tapman kösendi. – Kakam: «Jöweni gowuja edip or» diýipdi. Onam-a ormaga ýetişmedim, eje.
 - Entek jöwenler oňly bişenok. Bişýänçä bolsa, dolanarsyňz ahyryny. Men ony guş-gumursydan gorar ýörerin.
 - Hawa-la, jöwenler bişýänçä geleris – diýip, Sähetmyrat howsalaly jogap berdi. – Onsoň kakam bilen bileje oraýarys. Özüňi horlamagyn, eje! Agyrrak iş tapylsa, degme, durubersin. Kakam bile gelip, özümüz ederis.
 - Enşallasa, sag-aman dolanyň, nemisleri ýer ýuwutsyn, ylaýym!
 - diýip, Tagangül eje elewredi. Seni öýli-işikli edip, agtyk görjekdik. Wah, balam...
 - Eje! – diýip, häliden bări nä dip aýtjagyny bilmän duran Sähetmyrat gyzardy.
 - Bir zat aýtjak bolýaňmy, oglum?
 - Hawa, eje.
 - Aýt, oglum aýt! Çekinme.
 - Toýuň taýýarlygyny görüp ýördüňiz...
 - Görüp ýördük, Sähetmyrat jan.
 - Şeýle bolandoň ho arada bazara gidenimde oňa diýip bir ysyrga alypdym. Şony saňa berip ötägideýin?! Gowşurarsyň...
 - Gowşuraryn, oglum. Hökman gowşuraryn! Ondan ýaňa arkaýyn bolaý. Ynha, hä diýmän gelersiň. Şonda toý ederis! Aýjemal jana bolsa ysyrgany dakarys.
 - Men gelerin, eje!
 - Hökman gelersiň, balam! Men saňa garaşjak ahyryny. Aýjemal janam garaşar. Men oňa hemmesini gürrüň bererin. «Sähetmyrat janam: «Garaşsyn!» diýdi diýerin. Goý, ol utansa, utanybersin. Men welin, muňa birjigem utanmaryn...
- Ogul gitdi. Ondan bări niçeme ýyllar geçdi! 0 wagt kyrk ýaşly Tagangül eje indi segsen ýaşy arka atdy. Saglykda gezip ýören bolsa, onuň ogly Sähetmyrat bu gün altmyş ýaşamalydy. Hany, boldumy näme?! Meýdan aga-da, Sähetmyrat hem dolanmagy wada edip gidipdiler. Ýone uruş olaryň ikisiniňem ömür tanapyny üzdi gitdi. Bu Tagangül ejäniň jigerine ýara bolup ornady. Tagangül eje gugaryp duran öýünde gydyrdanyp ýör. Her ýyl

melleginiň ýarysyna jöwen ekýär. Ony yhlas bilen otaýar, suwa ýakýar. «Jöwen indi möwrütini ötürdi, Tagangül eje. Mellegiňize başgarak ekin ekiň. Bizem kömekleşeli» diýip, oňa goňşy-golamlarynyň birnäçesi telim ýola aýdypdy. Tagangül eje olaryň sözünü unamady. So köne edähedi bilen boldy. Indi oňa bu barada dil ýarýanam ýok. Kömekleşýärler-de ötägidýärler.

Aýjemal başga bir ýigide durmuşa çykdy. Onuň iki ogly, üç gyzy boldy. Ol indi üç-dört ýyl bări pensiýada. Olaryň öyi Tagangül ejäniň öýünden o diýen uzakda däl. Olar mahal-mahal duşuşýarlar. Biri-birine bakyşyp, sessiz düşünişýärler. Her sapar Aýjemaly görrende Tagangül eje adamsy bilen sawçylyga barşyny, ogly Sähetmyradyn ysyrga berip gidişini ýatlaýar. Özüne hernäçe erk etjek bolsa-da, gözýaş ondan rüstem çykýar.

Aýjemal durmuşa çykanda Tagangül ejä dünýä gapyşana dönüpdi. Adamsyny, oglunu ýatlapdy. Olary hyýalynda çagyrypdy. Ol uzak gije gözýaş döküpdi. Näçe aglasa-da, ony köşeşdiren bolmandy – özi aglap, özi goýupdy. «Ogluň gelmese, eýsem ol nätsin?!» diýip, içini gepledipdi. Şonda-da Tagangül ejäniň köşeşmegi kyn bolupdy. Sebäbi ol Aýjemalda özuniň oglunuň keşbini görýärdi. Sähelçejigem bolsa, ol her sapar Aýjemaly görrende ýüregi teselli tapardy.

Wagt Tagangül ejäniň jiger ýarasyny kem-kem bitirdi. Ýok, bitirmedi. Muňa – ýara ene ram etdi. Ol Aýjemallar toý-tomgy edende bardy. Aýjemal hem geldi. Ho öňrägem: «İçim gysyberdi. Soň siziň saglygyňzy bileýin diýip gaýdyberdim men-ä» diýip geldi. Tagangül eje muňa biçak begendi. Ol gaza çay oturtmakçy boldy. Ony Aýjemal saklady: «Duruň, Tagangül eje. Men size kömeklešeýin» diýdi. Aýjemal çäýnek-käseleri ýuwușdyryp, çay demledi.

Tagangül eje köpden bări aglandy. Aýjemalyň çay demläp durşuna seredip welin, ol saklanyp bilmedi. Horkuldap, zaryn aglady.

– Sähetmyrat janyň... Eý, meniň dünýä myradym... Hany, sen? Hany kakaň? Siz nirelerde?

Aýjemal oňaýsyz ýagdaýa düşdi. Öz eden işine ökündi. Tagangül ejäni köşeşdirmäge synanyşdy. Bary peýdasız boldy. Ene ýurek paralap, Aýjemaly gujaklap, ýene aglady...

Sähetmyrat ejesine jöwen bişere gelmegi wada edipdi. Ynha jöwenler bişdi. Olar bu ýyl bol hasyl getiripdir. So ýyl hem häzirkisi ýaly jöwen hasylly bolupdy. Indi bu näçe tiz orulsa, şonça gowy. Ýogsam guşlar munuň sähel salymda hasylyny

tükederler. Ene adamsyna, ogluna ýene garaşdy. Intizar gözlerini ýola dikdi. Ne adamsy, ne-de ogly göründi. Olara derek öye Aýjemal baş-alty ýaşlaryndaky agtygy Sähetgeldiniň elinden tutup geldi.

- Tagangül eje, sag-gurgun otyrsyňzmy?
 - Hudaýa şükür! Bir mydar-a bar, Aýjemal. Hany, törräge geç – diýip, Tagangül eje özünü rahat alyp barmaga çalyşdy – Sähetgeldi jan, gel, meniň ýanyma. Men saňa köke bereýin. Sen-ä eýýäm up-ullakan bolupsyň.
 - Ýok, men entek ullakan bolamok – diýip, Sähetgeldi jedirdedi. – Men ulalsam, soldat boljak!
 - Ýok, balam, sen soldat bolma. – Tagangül eje Sähetgeldä köke uzatdy.
 - Sähetgeldi, gel bärík! – diýip, Aýjemal agtygyna azgyryldy.
 - Häzir gaýdarys.
 - Gyssanmaň, Aýjemal.
 - Tagangül eje, men-ä aýak üstünden diýen ýaly...
 - Beýle näme gyssagly işiň bar?
- Aýjemal ak mata oralgy ysyrgany orta süýşürdi.
- Tagangül eje, men şo beren ysyrgaňzy getirdim.
 - Hä? – Tagangül ejäniň sesi sandyrap gitdi.
 - Muny size gaýtaryp bermegiň henize-şü güne çenli ebeteýini tapman ýördüm. Indi gaýtarmasam boljak däl...
 - O näme üçin, Aýjemal? Meniň o günüki aglanym gaty gördüňmi? Ýok, ýok, menden aýyp etme. Men garry, sähel bolsa, gözüme ýapyşyberýarin. Yzyna al ysyrgany, Aýjemal! Muny saňa Sähetmyrat janyň beripdi ahyryn! İsläniňi et. Yöne maňa berme.
 - Munuň hyrydary köpeldi, Tagangül eje. Çagalarymyň biri muny özüne ýadygärlik soraýar. Ýene biriniň muzeýde goýasy gelýär. Şu gün irden bolsa körpejäm: «Ysyrgadan iki sany altyn diş goýdurjak» diýip, şähere barýar. Elinden alyp galdym. Onsoňam...
 - Aýjemal sözünü soňlap bilmedi: aglap goýberdi.
 - Aýyp bor, Aýjemal, aýyp bor...
 - Ysyrgaňzy gözümiň görevi ýaly sakladym. Hiç ýerik dakynybam çykmadym...
 - Wah, bilyän-le, Aýjemal.
 - Ene, ene, aglama! – diýip, Sähetgeldi enesiniň synyndan çekdi. – Gaýdaly, gaýdaly!
 - Ýör, Sähetgeldi janyň – diýip, Aýjemal howlukmaç ýerinden turdy. – Ysyrgany alyň, Tagangül eje. Menden aýylaşmaň...
- Aýjemal agtygy Sähetgeldi elinden tutup, yzyna garaý-garay

barha daşlaşdy.

Ene Aýjemal ejäniň yzyndan delmirinip durşuna, umydy bilen
ebedilik hoşlaşýan ýaly, aky gözýaş dökdi.

Şol gün Tagangül ejäniň gözýaşy döküle-döküle gutardy.

1982 ý.

Osman ÖDE. Hekaýalar